

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o statističnih orodjih za merjenje prostovoljnih dejavnosti (mnenje na lastno pobudo)

(2014/C 170/02)

Poročevalec: **Krzysztof PATER**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 14. februarja 2013 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Statistična orodja za merjenje prostovoljnih dejavnosti

(mnenje na lastno pobudo).

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 14. novembra 2013.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 494. plenarnem zasedanju 10. in 11. decembra 2013 (seja z dne 10. decembra) s 109 glasovi za, 1 glasom proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Glede na to, da so prostovoljne dejavnosti:

1.1.1 pomemben dejavnik vključujoče rasti, ki hkrati krepi socialni in človeški kapital, spodbuja medgeneracijsko solidarnost in prinaša precejšnjo ekonomsko vrednost;

1.1.2 odločilen dejavnik v mnogih socialnih politikah in pokazatelj učinka, ki ga imajo javne politike in ki ga je treba ustrezno meriti in spremljati, da se nosilec odločanja zagotovijo pravilni podatki;

1.1.3 predmet raziskav, ki se trenutno ne ocenjuje dovolj zaradi nedoslednih in preveč omejujočih anket, ki ne upoštevajo npr. neposredne pomoči prostovoljcev ljudem zunaj kakršne koli organizacijske strukture in zanemarjajo ekonomsko vrednost prostovoljnega dela,

1.2 Odbor poziva Evropsko komisijo, naj:

1.2.1 zagotovi pogoje za začetek metodološkega dela in pilotnih raziskav, katerih cilj bi bil opredeliti načela, na katerih temeljijo raziskave prostovoljnega dela, ki jih izvajajo statistični uradi držav članic EU. Pri tem bi bilo treba uporabiti priročnik Mednarodne organizacije dela (MOD) o merjenju prostovoljnega dela in izkušnje držav, ki so že izvedle raziskave na podlagi priporočil iz priročnika;

1.2.2 v naslednjih nekaj letih pripravi standardizirano metodologijo za raziskave prostovoljnega dela in zagotovi njeno sprejetje tako, da jo oblikuje v ustrezno uredbo Evropske komisije za namene rednih raziskav, ki jih izvajajo države članice;

1.2.3 sprejme ukrepe za spodbujanje statističnih uradov držav članic k izvajanju raziskav prostovoljnega dela še pred sprejetjem uredbe;

1.2.4 zbira in daje na voljo usklajene podatke, pridobljene z raziskavami prostovoljnega dela, ki se izvajajo v posameznih državah ali na ravni EU;

1.2.5 na ravni EU in držav članic uvede zavezujoče pravne ukrepe, ki bi nepridobitnemu sektorju omogočili sofinanciranje javne pomoči z ekonomsko vrednostjo prostovoljnega dela, ocenjeno na podlagi zanesljivih statističnih podatkov, pridobljenih s statističnimi orodji, ki so bila pripravljena v skladu s tem mnenjem.

1.3 EESO želi ob tej priložnosti znova opozoriti, da se prostovoljne dejavnosti lahko odvijajo le v ugodnem okolju in ob podpori. Konkretni predlogi glede ugodnega okolja za prostovoljstvo so bili pripravljene v okviru evropskega leta prostovoljstva 2011 in vključujejo trajnostno podporo prostovoljnih dejavnosti, ki bistveno prispevajo k splošni blaginji ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ UL C 181, 21.6.2012, str. 150.

2. Ozadje

2.1 Po definiciji, ki se (v institucijah EU) na splošno uporablja, pojem „prostovoljstvo“ pomeni vse oblike formalnih ali neformalnih prostovoljnih dejavnosti, ki jih oseba opravlja po svoji svobodni volji in izbiri, na podlagi lastne motiviranosti in ne zaradi finančnega dobička.

2.2 Definicija v priročniku Mednarodne organizacije dela o merjenju prostovoljnega dela je skladna z zgornjo definicijo, čeprav je natančnejša. Uporablja se kot konceptualni okvir za merjenje formalnega in neformalnega prostovoljstva v različnih kulturnih in pravnih razmerah. Po tej definiciji prostovoljno delo pomeni neplačano neobvezno delo, tj. čas, ki ga posamezniki – ne da bi bili za to plačani – posvetijo dejavnostim, ki se izvajajo v okviru organizacije ali neposredno in so namenjene drugim osebam zunaj njihovega gospodinjstva. ⁽²⁾ Ta definicija natančno opisuje značilnosti prostovoljstva in bi jo bilo treba uporabljati v mednarodnih primerjalnih raziskavah, saj je treba upoštevati vse pomembne značilnosti prostovoljnega dela v definicijah, ki se uporabljajo v posameznih državah. Tako se zagotovi, da je raziskovalno področje enotno opredeljeno, ne glede na lokalne okoliščine.

2.3 V zadnjih letih in zlasti v okviru evropskega leta prostovoljstva 2011 so Evropska komisija, Parlament, Svet, EESO, OR in organizacije evropske civilne družbe v mnogih dokumentih opozarjali, da je prostovoljstvo povezano s ključnimi vrednotami EU, kot sta državljanska udeležba in solidarnost s pomoči potrebnimi. Poudarjeno je bilo, da prostovoljstvo močno prispeva k tistemu delu socialne blaginje, ki ga ne merimo z BDP, in da zelo vpliva na kakovost življenja ljudi. S sistemskega vidika pomaga ustvarjati socialni kapital, saj gradi in utrjuje temelje za zaupanje in sodelovanje, hkrati pa spodbuja široko sprejete socialne norme in vrednote. Neformalno prostovoljstvo, kot sta npr. neformalno varstvo in izobraževanje otrok in mladih, je pomembna oblika vlaganja v človeški kapital, formalno prostovoljstvo pa je velikega pomena med drugim za razvoj medpodročnih spretnosti ter pridobivanje poklicnih kvalifikacij. Tudi prostovoljne dejavnosti nege, ki so namenjene starejšim ali jih izvajajo starejši, so izredno pomembne za starajočo se evropsko družbo. Zaradi vseh naštetih značilnosti, ki kažejo na pomen prostovoljstva za ustvarjanje socialne kohezije in spodbujanje zaposlovanja, se to obravnava kot pomemben element vključujoče rasti, ki tvori enega od treh stebrov razvojne strategije EU, tj. strategije Evropa 2020.

2.4 Pomemben del razprav o tem vprašanju so bila priporočila v zvezi z zbiranjem primerljivih podatkov, ki bi ponazorili tako družbeni kot gospodarski pomen prostovoljstva. Pri tem je bilo opozorjeno na metodologijo, ki jo predlaga MOD v priročniku in bi bila primeren model za izvajanje statističnih raziskav na tem področju. ⁽³⁾

2.5 Priporočila so očitno temeljila na ugotovitvi, da o prostovoljstvu ni dovolj podatkov. Ta trditev še vedno drži.

2.6 Posamezne države so opravile nekaj raziskav o prostovoljstvu, ki so zajela mnoge pomembne vidike (obseg sodelovanja v prostovoljnih dejavnostih in demografski profil prostovoljcev, pa tudi njihova motiviranost). Ena od ovir za uporabo teh raziskav za analize na ravni EU je pomanjkanje usklajenosti glede vprašanja, kako široka naj bo definicija prostovoljstva in kako naj se jo pripravi, pa tudi druge metodološke razlike (npr. obdobje, ki ga zajame raziskava, nedoslednosti glede starostnih razredov vprašanih, različne raziskovalne metode, točnost rezultatov) in različna obdobja raziskav. Iz poročila, ki ga je po naročilu Evropske komisije pripravilo posvetovalno podjetje GHK, je razvidno, da se lahko rezultati pogosto razlikujejo celo za 30–40 odstotnih točk. ⁽⁴⁾

⁽²⁾ Priročnik o merjenju prostovoljnega dela, Mednarodna organizacija dela, Ženeva, 2011.

⁽³⁾ (1) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o politikah EU in prostovoljstvu: priznavanje in spodbujanje čezmejnih prostovoljnih dejavnosti v EU (COM(2011) 568 final), (2) sklepi Sveta Evropske unije o vlogi prostovoljnih dejavnosti v socialni politiki, 2011, (3) UL C 181, 21.6.2012, str. 150.

⁽⁴⁾ Poročilo GHK *Volunteering in the European Union (Prostovoljstvo v Evropski uniji)*, GHK 2010.

2.7 Podatki o prostovoljstvu, ki se redno zbirajo in so mednarodno primerljivi, so precej omejeni in se predvsem nanašajo na obseg (različno opredeljenega) prostovoljnega dela, ki se izvaja v okviru organizacij (formalno prostovoljstvo), ter na demografski profil ljudi, ki so vključeni v te dejavnosti. Včasih raziskave obravnavajo tudi druga vprašanja, npr. pogostost prostovoljnega dela. ⁽⁵⁾ Nekatere študije niso omejene na splošna vprašanja o – tako ali drugače opredeljenem – prostovoljstvu, temveč obravnavajo več različnih (približno nekaj čez deset) vrst organizacij ali dejavnosti, katerim ljudje posvečajo svoj prosti čas. ⁽⁶⁾ V primerjavi s tem je vprašanje, ki se najmanj pogosto zastavi, število ur, ki jih opravijo prostovoljci. ⁽⁷⁾

2.8 Kljub velikim razlikam med rezultati posameznih mednarodnih študij ter med rezultati nacionalnih in mednarodnih študij je še vedno mogoče trditi, da je prostovoljstvo – tudi če upoštevamo zgolj formalno obliko – zelo razširjeno. Število prostovoljcev v EU, starejših od 15 let, se po ocenah giblje od 92 do 150 milijonov, kar pomeni, da je od 22 do 36 % odraslih v vsej EU vključenih v prostovoljno in neplačano delo v različnih vrstah organizacij. ⁽⁸⁾ Stališča o prostovoljstvu, ki so jih sprejele glavne institucije EU, temeljijo na sorazmerno nizki oceni števila prostovoljcev, in sicer največ 100 milijonov. ⁽⁹⁾

2.9 Na podlagi trenutno razpoložljivih podatkov o prostovoljstvu ni mogoče izvesti analize, h kateri so pozvali Evropska komisija, Parlament, Evropski svet ali EESO. Ravno tako trenutno ni mogoče zanesljivo oceniti gospodarskega pomena prostovoljstva ali njegovega prispevka k politikam EU. Nemogoče je izmeriti čas, namenjen prostovoljnemu delu, ali opredeliti njegovo denarno vrednost, s tem pa oceniti njegov obseg z vidika splošnih ekonomskih kazalnikov, kot sta zaposlenost na nacionalni ravni (število zaposlenih v nacionalnem gospodarstvu) ali BDP. Edine trenutno razpoložljive podatke – ki pa se nanašajo zgolj na formalno prostovoljstvo v okviru nepridobitnih organizacij in se ocenjujejo na podlagi precej nedoslednih metod – ponuja mednarodni projekt za primerjalne raziskave nepridobitnega sektorja (*Comparative Nonprofit Sector Project*), ki ga usklajuje univerza Johns Hopkins. Ti podatki so pokazali delež prostovoljnega dela v okviru nepridobitnih organizacij v sorazmerju z BDP in s potencialom delovno aktivnega prebivalstva, vendar samo v treh državah EU: Češki (0,2 % BDP, 0,5 % delovno aktivnega prebivalstva), Franciji (1,4 %, 3,2 %) in Belgiji (0,7 %, ni podatkov). ⁽¹⁰⁾

⁽⁵⁾ V okviru evropskega družbenega pregleda (ESS 2002–2010) se na primer vsaki dve leti zbirajo podatki o obsegu sodelovanja pri delu političnih strank ali drugih organizacij ali združenj, ki ga usmerja želja delati dobro ali preprečiti slabo. V anketah za leti 2006 in 2012 je bilo anketirancem postavljeno tudi vprašanje, kako pogosto v zadnjih 12 mesecih so se vključili v delo za skupnost ali dobrodelno organizacijo.

⁽⁶⁾ The European Values Study (EVS, študija o evropskih vrednotah) in nekatere druge raziskave Eurobarometer, ki jih usklajuje GD za komuniciranje (Eurobarometer 66.3/2006, 73.4/2010, 75.2/2011).

⁽⁷⁾ European Quality of Life Survey (evropska raziskava o kakovosti življenja) (EQLS 2003, 2007), Eurobarometer 60.3 (2003/2004). Najobsežnejši podatki o času, namenjenemu neplačanemu delu v okviru organizacij, neformalni pomoči v drugih gospodinjstvih ali sodelovanju na srečanjih organizacij, skupin ali skupnosti, se zbirajo v okviru raziskave o porabljenem času (Time Use Survey), ki upošteva tudi sezonske razlike v teku leta.

⁽⁸⁾ Navedene ocene so vzete iz poročila GHK *Volunteering in the European Union*, 2010.

⁽⁹⁾ Številka 100 milijonov prostovoljcev je navedena v poročilu o prispevku prostovoljstva h gospodarski in socialni koheziji (Evropski parlament, odbor za regionalni razvoj, 2008) (2007/2149 (INI), dokument A6- 0070/2008).

⁽¹⁰⁾ Rezultati izhajajo iz študij nepridobitnih organizacij. Na njihovi podlagi je bilo izračunano skupno število ur prostovoljnega dela v nepridobitnem sektorju, ki je bilo pretvorjeno v ekvivalente zaposlitve za polni delovni čas. Tako je bilo mogoče izvesti primerjavo s številom delovno aktivnih prebivalcev v posamezni državi. Vrednost prostovoljnega dela je bila izračunana tako, da je bilo število ekvivalentov zaposlitve pomnoženo s povprečno plačo v nepridobitnem sektorju. Rezultat te metode so lahko nižje ocene obsega in vrednosti prostovoljnega dela od ocen, ki se dobijo z metodo, opisano v priložniku MOD. Organizacije namreč običajno ne vodijo evidence o številu ur opravljenega prostovoljnega dela in ne upoštevajo prostovoljnega dela, ki se izvaja le priložnostno. Poleg tega se pridobljeni podatki nanašajo zgolj na nepridobitni sektor, metodologija MOD pa omogoča merjenje vseh oblik formalnega prostovoljstva v vseh institucionalnih sektorjih. Navedeni rezultati so vzeti iz naslednje publikacije: Salamon, L. M., Sokolowski, S. W., Haddock, M. A., Tice, H.S: *The State of Global Civil Society and Volunteering. Latest findings from the implementation of the UN Nonprofit Handbook (Stanje svetovne civilne družbe in prostovoljstvo. Najnovejše ugotovitve iz izvajanja priložnika ZN za nepridobitne organizacije)*, Center za študije civilne družbe, Univerza Johns Hopkins, 2013.

2.10 Nacionalni statistični uradi v treh državah EU (Poljska, Madžarska in Italija) so na podlagi metodoloških načel iz priročnika MOD že izvedli raziskave o obsegu in vrednosti prostovoljnega dela, nekatere druge države pa se na to pripravljajo. ⁽¹¹⁾ Trenutno so na voljo podatki za leto 2011 za Poljsko, iz katerih je razvidno, da sta formalno in neformalno prostovoljstvo na splošno enaka ekvivalentu dela 9,6 % zaposlenih v razširjenem nacionalnem gospodarstvu (vključno s prostovoljnim delom) in pomenita 2,8 % širše opredeljenega BDP. Na Poljskem, kjer so družinske vezi posebno močne, je prostovoljno delo večinoma neformalno: njegov delež med ljudmi, ki delajo v nacionalnem gospodarstvu, vključno s prostovoljstvom, je tako znašal 8 %, njegov prispevek k širše opredeljenemu BDP pa je bil 2,2 %. Formalno prostovoljstvo je predstavljalo 1,6 % in 0,6 % obeh zgoraj navedenih kategorij. ⁽¹²⁾

3. Priročnik MOD kot obsežen in splošen pristop k raziskavam o prostovoljstvu

3.1 Kot že navedeno, je priročnik o merjenju prostovoljnega dela, ki ga je objavila MOD, v skoraj vseh dokumentih EU o tem vprašanju omenjen kot primeren model za statistične raziskave na tem področju. Na metodološke rešitve iz priročnika kot primerno podlago za raziskave prostovoljnega dela je opozorila tudi Mednarodna konferenca statistikov dela, predlaga pa se vključitev prostovoljnega dela v uradne statistike o delu. ⁽¹³⁾ Metodologijo iz priročnika so podprle tudi zainteresirane strani iz tretjega sektorja, mnoge nevladne organizacije pa spodbujajo uporabo njegovega modela za raziskave o prostovoljstvu. ⁽¹⁴⁾

3.2 Metodološki pristop, ki ga v priročniku predlaga MOD, je hkrati odgovor na pomanjkanje ali nedoslednost razpoložljivih podatkov o prostovoljstvu v tretjem sektorju. To je problem, na katerega je opozoril projekt za primerjalne raziskave nepridobitnega sektorja (*Comparative Nonprofit Sector Project*) in ki se je pozneje izkazal za resno oviro pri pripravi točnih statistik za nacionalne račune in satelitski račun nepridobitnega sektorja. ⁽¹⁵⁾

3.3 Metodološki pristop temelji na operativni definiciji pojava, ki ga priročnik navaja kot „prostovoljno delo“. Ta ne izhaja iz specifičnega izraza ali izrazov, ki bi bili enotno uporabljeni v raziskavah v analiziranih državah, temveč gre bolj za opisno definicijo, ki izpostavlja tri temeljne značilnosti. Prostovoljno delo je opredeljeno kot dejavnosti, ki:

- a) imajo lastnosti produktivnega dela,
- b) so neplačane,
- c) niso obvezne in
- d) niso namenjene lastnemu gospodinjstvu.

Priročnik MOD vsebuje mnoge dodatne pojasnitve, ki odpravljajo morebitne dvome glede tolmačenja meril. ⁽¹⁶⁾

⁽¹¹⁾ Javni statistični urad Portugalske je že pripravil pilotni modul za ankete o delovni sili (Labour Force Survey, LFS) v skladu s priročnikom MOD. Pripravljenost za izvedbo podobnih študij so izrazili tudi statistični uradi Irske in Španije.

⁽¹²⁾ Nałęcz, S., Goś-Wójcicka, K. (ured.): *Volunteering through organizations and other forms of volunteer work outside own household (Prostovoljstvo v okviru organizacij in druge oblike prostovoljnega dela zunaj gospodinjstev)* – 2011, Centralni statistični urad Poljske, Varšava, 2012.

⁽¹³⁾ V skladu z resolucijo z dne 11. oktobra 2013, sprejeta na 19. mednarodni konferenci statistikov dela, statistična definicija dela vključuje tudi prostovoljno delo. Zato se predlaga stalno statistično spremljanje.

⁽¹⁴⁾ Npr. zveza EYV 2011 Alliance, Evropski center prostovoljcev (CEV), center Johns Hopkins za študije civilne družbe (CCSS) in združenje Associazione Promozione e Solidarietà (SPES).

⁽¹⁵⁾ *Handbook on non-profit institutions in the System of National Accounts (Priročnik o nepridobitnih organizacijah v sistemu nacionalnih računov)*, oddelek Združenih narodov za statistiko, New York, 2003.

⁽¹⁶⁾ Priročnik je uradno preveden v francoski, španski, italijanski in črnogorski jezik. Naložiti ga je mogoče na naslednjih povezavah: www.ilo.org in www.evmp.eu.

3.4 Širok obseg raziskav, ki ga opredeljuje priročnik, omogoča pokritje potreb po informacijah mnogih zainteresiranih strani. Ključna definicija prostovoljnega dela v priročniku zajema veliko vrst raziskav, ki vključujejo tako formalno (ki ga MOD imenuje posredno prostovoljno delo) kot neformalno prostovoljstvo (ki ga MOD imenuje neposredno prostovoljno delo). Poleg tega ni v ospredju samo en sektor, temveč je upoštevano prostovoljstvo tudi v institucijah tretjega in javnega sektorja. Priročnik tudi poziva k ločevanju podatkov, npr. po področjih in institucionalnih sektorjih. Zbrani podatki so jasno opredeljeni in prilagodljivi za uporabnike.

3.5 Model za raziskave, ki ga predlaga priročnik MOD, temelji na vrsti splošnih načel, ki zagotavljajo doslednost, ne glede na vrsto ankete, ki je podlaga za raziskave. Ta načela so:

- a) vključitev čim večjega dela prebivalstva, da se zajamejo vse pomembne skupine;
- b) uporaba definicije „prostovoljno delo“ in terminologije iz priročnika;
- c) vključitev vseh oblik prostovoljstva (tj. prostovoljnega dela za organizacije ali v njihovem okviru ter dela, neposredno namenjenega posameznikom iz drugih gospodinjstev ali skupnostim);
- d) upoštevanje spremenljivk iz priporočenega raziskovalnega modula: obseg časa, namenjenega prostovoljstvu (število dejansko opravljenih ur), vrsta dela (poklicno področje), področje, na katerem se opravlja prostovoljno delo (industrija ali institucionalni sektor);
- e) možnost, da se prostovoljne dejavnosti opišejo kot standardne klasifikacije poklicev (klasifikacija ISCO) in gospodarskih dejavnosti (standardna klasifikacija NACE ali ICNPO, usmerjena v dejavnosti nepridobitnega sektorja), da se omogoči dodatna analiza trga dela ter opredeli ekonomska vrednost prostovoljnega dela.⁽¹⁷⁾

3.6 Predlagana metodologija omogoča osredotočenje raziskav na zbiranje podatkov, ki so potrebni za opredelitev obsega in vrednosti prostovoljnega dela v standardnih ekonomskih enotah, kar omogoča primerjavo s stopnjo zaposlenosti v državi ali z nacionalnim BDP. Zbrane podatke je mogoče uporabiti za določitev obsega in vrednosti različnih oblik prostovoljnega dela po posameznih institucionalnih sektorjih, gospodarskih panogah, oblikah dejavnosti, regijah, stopnji urbanizacije ipd.

3.7 Poleg tega je mogoče na podlagi podatkov, zbranih z modulom za prostovoljno delo, pripraviti številne sociološke analize. Oceniti je mogoče obseg in intenzivnost prostovoljnega dela, njegove oblike (za ljudi ali za organizacije – pri formalnih strukturah je mogoče določiti področje dejavnosti ali sektor). Pri analizi je mogoče upoštevati različne značilnosti prostovoljcev: demografski profil (npr. starost, spol, družinski status), območje (npr. regija, velikost kraja) ter poklicni položaj, izobrazbo in materialne razmere. Z razširitvijo modula za prostovoljno delo z dodatnimi vprašanji je mogoče analizirati tudi motivacijo prostovoljcev, vzroke za to, da se ljudje ne vključujejo v prostovoljno delo ipd.

3.8 Ker vprašani običajno lahko podajo podrobne in zanesljive podatke le o nedavni preteklosti, priročnik uporablja štiritedensko referenčno obdobje za vprašanja o prostovoljnem delu. Razlog je potreba po tem, da se čim natančneje določi število ur, namenjenih prostovoljstvu. Vendar pa je obdobje štirih tednov bistveno krajše od obdobja 12 mesecev, ki je okvir za večino raziskav o prostovoljstvu. Krajše referenčno obdobje pomeni nižje številke glede obsega prostovoljnega dela (število prostovoljcev) in ustvarja tveganje, da bodo pridobljeni rezultati napačni zaradi sezonskih nihanj. Zato se priporoča, da se zaradi primerjave uporabi štiritedensko obdobje, hkrati pa poiščejo načini za upoštevanje sezonske narave in zagotovitev primerne števila prostovoljcev, ki služijo kot vzorec pri raziskavi. Tako bodo možne nadaljnje ocene glede števila ur v različnih sestavah.

⁽¹⁷⁾ Skrajšana in spremenjena različica določb iz priročnika o merjenju prostovoljnega dela (str. 10). ISCO – *International Standard Classification of Occupations* (Mednarodna standardna klasifikacija poklicev), NACE – *Statistical Classification of Economic Activities in the EU* (Statistična klasifikacija gospodarskih dejavnosti v Evropski uniji), ICNPO – *International Classification of Nonprofit Organizations* (Mednarodna klasifikacija nepridobitnih organizacij).

3.9 V priročniku je priporočena raziskovalna metoda v obliki ankete o delovni sili (LFS) ali drugega modula za ankete v gospodinjstvih. Uporaba modula za ankete o delovni sili prinaša vrsto prednosti:

- (a) popolna primerljivost in zanesljivost rezultatov, pridobljenih z raziskavo na podlagi velikega reprezentativnega vzorca in splošne metodologije (LFS),
- (b) minimalizacija bremena za uradno statistiko in vprašane,
- (c) možnost analize podatkov o prostovoljnem delu glede na podatke o demografski, socialni in poklicni situaciji, ki so bili pridobljeni z anketo LFS,
- (d) majhni stroški dostopa do vprašanih,
- (e) možnost zaposlitve anketarjev z izkušnjami s kodiranjem različnih oblik dela na podlagi klasifikacij, ki jih uporablja uradna statistika, zlasti klasifikacije poklicev (ISCO),
- (f) ustrezno kognitivno ozadje raziskave (vprašanja o neplačanem delu naravno dopolnjujejo vprašanja o plačanem delu).

3.10 Raziskave prostovoljstva z uporabo modula LFS pa imajo tudi nekatere omejitve in težave, ki se rešujejo glede na lokalne razmere ali celostno:

- (a) telefonske ankete, ki pri raziskavah LFS vse pogosteje nadomeščajo osebne intervjuje, krajšajo čas, ki je na voljo za pogovor, rezultat pa je lahko nižja stopnja prostovoljstva, zlasti v državah, kjer je ta pojav še precej nepoznan in se še ni uveljavil v vsakodnevem jeziku. Med intervjuji je zato potreben čas za dodatne pojasnitve ali primere; ⁽¹⁸⁾
- (b) zgoraj opisani problem je mogoče rešiti s postavljanjem vprašanj iz modula za merjenje prostovoljnega dela v obširno zastavljenih anketah, ki se izvajajo z osebnim stikom med anketirancem in vprašanim (*face-to-face method*); ⁽¹⁹⁾
- (c) avtorji priročnika MOD za nekatere od naštetih problemov z uporabo modula za raziskave prostovoljnega dela priporočajo splošne rešitve. Ker so na primer informacije, pridobljene od pooblaščenec vprašanih (*proxy respondents*), slabše kakovosti, priporočajo, da se anketirajo samo ljudje, na katere se raziskava neposredno nanaša, in se ne uporabijo informacije o prostovoljnem delu posameznika, ki jih je podal zakonski partner ali drugi člani gospodinjstva. Če se pojavijo težave z uporabo zapletenih splošnih klasifikacij, kot je NACE, avtorji priporočajo enostavnejše klasifikacije, kot je ICNPO. ⁽²⁰⁾

3.11 Priročnik o merjenju prostovoljnega dela je obsežen in vsebuje tudi smernice za organizacijo in izvajanje raziskav ter priporočila za pripravo in predstavitev rezultatov. Za oceno vrednosti prostovoljnega dela priročnik predlaga upoštevanje stroškov celotne nadomestne vrednosti (*full replacement cost*), ki se določijo na temelju povprečne plače za posamezno vrsto dejavnosti (poklic) v nacionalnem gospodarstvu in gospodarskem ter institucionalnem sektorju, iz katerega prihaja organ, za katerega se opravlja prostovoljno delo.

3.12 Ne glede na splošen pristop k predlaganim rešitvam in razumljivo utemeljitev zanje priročnik MOD ohranja precejšnjo prožnost glede mnogih vprašanj, ki jih posamezne države lahko rešujejo v skladu z lokalnimi razmerami. To velja na primer za prilagoditev vprašanj v anketi lokalnim pogojem ter bolj ali manj podroben izračun vrednosti prostovoljnega dela (nekateri drugi primeri so naštet v točki 3.10). Za zagotovitev mednarodne primerljivosti podatkov pa je treba uporabiti ključne elemente opredelitev prostovoljnega dela.

⁽¹⁸⁾ Nałęcz, S.: *Sharing the Experience of Volunteer Work Measurement. Lessons from pioneer implementation of the ILO methodology by the Central Statistical Office of Poland (Izmenjava izkušenj z merjenjem prostovoljnega dela. Izkušnje Centralnega statističnega urada Poljske s pionirskim izvajanjem metodologije MOD)*, <http://evmp.eu/wp-content/uploads/Lessons-Podgorica-GUSISP.pdf>.

⁽¹⁹⁾ Cappadozzi, T.: *Sharing the Italian experience on the project of measurement of unpaid volunteer work (Izmenjava italijanskih izkušenj s projektom merjenja neplačanega prostovoljnega dela)*, http://evmp.eu/wp-content/uploads/Cappadozzi_Presentation_EVMP-Conferen-ce_Madrid_3.28.2012.pdf.

⁽²⁰⁾ Vse tri države, ki so doslej merile prostovoljno delo v skladu s priročnikom MOD, so uporabile poenostavljene klasifikacije.

3.13 Prožnost priročnika je rezultat prizadevanj, da bi bil splošno in široko uporaben, ne glede na precejšnje kulturne in družbene razlike na svetovni ravni. V EU so te razlike sorazmerno majhne, zaradi česar je mogoče razviti enotnejšo metodologijo in posledično zbrati bolj primerljive podatke.

4. Kaj je treba storiti?

4.1 Velike potrebe po podatkih o prostovoljstvu izhajajo iz njegovega ključnega pomena za ustvarjanje vključujoče rasti in krepitev socialne kohezije, socialnega in človeškega kapitala, neformalnega izobraževanja, vključevanja na trg dela in medgeneracijske solidarnosti. Zato je treba na ravni EU zagotoviti pogoje, ki omogočajo sistematične in primerjalne raziskave prostovoljstva v državah članicah. EESO se zaveda, da je treba za vse nove dejavnosti institucij EU in držav članic zagotoviti ustrezno finančno stabilnost, zato je pripravljen preučiti vse možnosti za podporo in financiranja raziskav o merjenju prostovoljstva, vključno s predlogom iz točke 4.2

4.2 V skladu s priporočili iz dokumentov EU, naj države članice razvijejo raziskave prostovoljstva na podlagi priročnika MOD, EESO poziva Evropsko komisijo, naj si v naslednjih nekaj letih prizadeva za pripravo standardizirane metodologije za raziskave prostovoljnega dela in naj zagotovi, da bo sprejeta v obliki ustrezne uredbe, ki bo države članice zavezala k izvajanju rednih raziskav.

4.3 Pred sprejetjem uredbe bi morala Komisija ukrepati v podporo metodološkega dela in pilotnih študij, da se pripravijo usklajena načela za raziskave prostovoljnega dela, ki jih izvajajo nacionalni statistični uradi. Pri tem je treba upoštevati glavna načela iz priročnika MOD in izkušnje držav, ki so že izvedle raziskave v skladu s priročnikom. Določbe v uredbi morajo biti pripravljene tako, da se zagotovijo čim nižji stroški in upravno breme. V ta namen bi bilo najbolje združiti raziskave prostovoljnega dela z enim od drugih področij raziskav, ki jih v danem trenutku izvajajo nacionalni statistični uradi držav članic.

4.4 Glede na precejšnje potrebe po podatkih o obsegu formalnega in neformalnega prostovoljstva ter njegov učinek na splošno blaginjo in nekatera področja javnega življenja v posameznih državah in v vsej EU je treba zagotoviti, da lahko Evropska komisija zbira in daje na voljo ustrezno usklajene podatke iz študij, ki se izvajajo v državah članicah in na ravni EU. Možnost za izvedbo raziskav o učinkih prostovoljstva bi lahko bila na primer raziskava o izobraževanju odraslih (*Adult Education Survey*), s katero bi lahko zbrali in analizirali podatke o učinku prostovoljnega dela na pridobivanje znanja in spretnosti, koristnih za pridobitev zaželeno zaposlitve.

4.5 Javne oblasti morajo priznati in ceniti ekonomsko vrednost prostovoljnega dela. Evropska komisija in države članice bi morale uvesti pravila, ki bi omogočila, da bi bila ekonomska vrednost prostovoljnega dela eden od načinov za sofinanciranje javnih projektov. Izkušnje in podatki, pridobljeni z raziskavami o ekonomski vrednosti prostovoljstva, ki bodo izvedene na podlagi enotne metodologije v vsej EU, bodo zelo koristni pri iskanju praktičnih rešitev.

V Bruslju, 10. decembra 2013

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE